

JAKOST OBILOVIN 2009

Sborník vybraných příspěvků z odborné konference
I. část
pořádané firmou

Agrotest fyto, s.r.o.
Komisi jakosti rostlinných produktů ČAZV
Komisi polních plodin ORV ČAZV
a
Svaz průmyslových mlýnů České republiky

ve spolupráci s firmou

O.K. SERVIS BioPro, s.r.o.
a přidruženými firmami

Aktuální situace na trhu s obilovinami

Pavel Filip, Svaz průmyslových mlýnů ČR

Produkce obilovin ČR v roce 2009 činí celkem 7 649 970 tun. Je to o 722 533 tun méně, než v roce 2008. Z toho pšenice 4 367 671 tun, žito 176 065 tun, ječmene 2 061 612 tun, ovesa 164 264 tun a kukuřice 641 270 tun. Pokles produkce ve srovnání s rokem 2008 činí u pšenice asi 264 tis. tun, žito 34 tis. tun, ječmene 182 tis. tun a kukuřice 217 tis. tun. Naopak ovesa se sklídilo o 8 tis. tun více. Sklizené množství obilovin je dostatečné pro domácí spotřebu, která je u nás dlouhodobě na úrovni 5,5 mil. tun. Významný je však export obilovin, který v uplynulém marketingovém roce představoval téměř 2 mil. tun. Je důkazem toho, že jsme součástí evropského světového trhu s obilím, a že na nás bezprostředně působí pozitivně i negativně všechny jeho změny.

Dovoz a vývoz obilovin – ČR

	2004/5	2005/6	2006/7	2007/8	2008/9
Pšenice – dovoz	32,3	23,9	64,3	30,6	44,7
Pšenice – vývoz	780,0	1277,6	767,0	899,6	1 595,3
Žito – dovoz	12,9	11,8	77,1	5,4	5,5
Žito – vývoz	27,5	86,1	25,5	34,2	33,1
Pšeničná mouka dovoz	9,4	16,8	28,2	33,8	50,5
Pšeničná mouka vývoz	24,2	9,9	7,7	11,2	11,8

Pokud se soustředíme na chlebové obilí, což v našich podmínkách je pšenice a žito, můžeme být letos velmi spokojeni. Ve světovém měřítku se urodilo 659 mil. tun a v Evropě 130 mil. tun pšenice. Zvýšily se i světové zásoby pšenice na 184 mil. tun, a ceny proto pozvolně klesají. Extrémem ČR jsou vysoké zásoby pšenice z minulého marketingového roku, které způsobují extrémní pád cen. Dobrá je i kvalita, ale ta bude předmětem dalších přednášek. Největší obavy ale vyvolává další cenový vývoj.

Mlýny dnes nakupují potravinářskou pšenici od zemědělských podniků za 2 800 až 3 000 Kč/t. Údaje o cenách pšenice od prvovýrobců, které vykazuje ČSÚ (2 500 Kč/t), jsou ovlivněny obchodními vztahy mezi zemědělci a výkupními organizacemi, charakteristickými velkým množstvím zápočtů za hnojiva a služby. Cenu obilí ve mlýně dále ovlivňuje podíl zpracovávaného obilí ze zásob z minulého sklizně a pohybuje se kolem 3 000 Kč/t. Návazně došlo ke snížení cen mouky. Letos ale neplatí stejné cenové rozpětí mezi moukou a obilím, protože v důsledku přebytků obilí klesly ceny mlýnských krmiv, a tím i finanční výtěžnost z tuny obilí. Mlynáři také s obavami sledují cenový vývoj obilí v zahraničí a očekávají, že ceny začnou stoupat. Nelíbí se jim proto pokles cen chleba a pečiva, i balené mouky. Ceny pečiva pod 1,50 Kč za kus a mouky pod 7,50 Kč za 1 kg balení neodrážejí reálnou hodnotu těchto výrobků. V prodejních akcích je již možné zaznamenat tzv. podnákladové ceny, což vyvolává tlak obchodních řetězců a konkurenční boj pekáren.

Velmi nízká cenová úroveň klade otázky, jaký bude další vývoj. Je snad normální, že v dubnu 2008 se pohybovala cena pšenice přes 6 tis. Kč/t, a nyní zemědělec může stejnou pšenici prodat pouze za 2,5 tis. Kč/t? Dlouhodobý cenový vývoj při tom ukazuje na pozvolný vzestup cen, ty ale nyní již druhý rok klesají, navíc dochází k jejich extrémním výkyvům. V prvním červencovém týdnu se uskutečnilo v Petrohradu Světové obilnářské fórum. Zaznělo zde mnoho zajímavých analýz trendů v zemědělství, které měly společnou prognózu: „kolísání cen se v budoucnu zvýší“. Na vývoj cen budou mít vliv nové faktory. Přes současný pokles cen obilí bylo

zdůrazněno, že důvody pro růst cen obilí stále trvají. Světová populace se zvyšuje a společně s ní i poptávka. Stále se také projevují i v některých klíčových oblastech pěstování výkyvy v počasí, které zničí sklizeň. Dlouhodobé trendy trhu obilí jsou zvyšování spotřeby i produkce. Ceny porostou. Není to tedy vůbec snadná situace, neúnosná pro zemědělce i zpracovatele. Cenová nestabilita přináší většinou finanční ztráty a otevírá prostor pro spekulace.

Přehnaná liberalizace zemědělských trhů nic nepřináší. Naopak nestabilita a cenové výkyvy vyvolávají různé krizové momenty. Statistika dokazuje, že nejvíce trpí nejchudší obyvatelé, země závislé na dovozech, středně velké a malé podniky. Navíc roste počet hladovějících lidí planety. Za poslední tři roky vzrostl na necelou miliardu. Obchod vede k profilaci firem pouze na velké a malé, které mezi sebou soupeří o zdroje a pozemky. Ve výhodnějším postavení jsou velké podniky. Vystává otázka, jaký model zemědělského rozvoje chceme podporovat. Světová organizace obchodu ale stále prosazuje liberalizaci. Také Evropa chce opustit současné regulační nástroje řízené nabídky intervencí na trhu a cenových podpor. Strategii může charakterizovat výrok „od řízení nabídky k obchodním pravidlům a bezpečným potravinám“. Ale v posledních třech letech se v EU projevily právě deficit intervenčních zásahů. Z trhu nebyly odčerpány přebytky, protože intervenční cena je nízká a neodpovídá již realitě. Pro sladování nabídky a poptávky třeba hledat jiné a nové nástroje. Také je třeba se zabývat otázkou jak zabránit spekulacím.

S tím vším souvisí i otázka kolem financování regulace a veřejných rozpočtů. Řízení nabídky je nákladná záležitost a rozpočtové možnosti jsou omezené. Naléhavěji to platí více než kdy jindy. Rozpočet pro zemědělství v EU je tvořen převážně z přímých plateb a pouze malá část (cca 10%) připadá na cenové regulace a investice do zemědělsko-potravinářského komplexu. I z této malé části je více směřováno do zemědělských podniků a nikoliv do zpracovatelského průmyslu. Dalším problémem je skutečnost, že dotace pro konkurenceschopnost směřují pouze do 20% podniků. Zpřesnění

Ceny obilovin v ČR dle SZIF

	33. týden	34. týden	36. týden	38. týden	42. týden	44. týden
	Průměr	Průměr	Průměr	Průměr	Průměr	Průměr
Pšenice potravinářská	2 672	2 568	2 604	2 571	2 750	2 720
Pšenice krmná	2 238	2 273	2 213	2 175	2 300	2 309
Žito	2 159	2 533	2 306	2 564	2 050	2 159
Ječmen krmný				1 935	1 950	1 932
Oves krmný				1 770		

Evropské trhy

Vývoj termínovaných cen na burze Matif a Hannover (Kč/t)

	30. 8.	20. 9.	27. 9.	11. 10.	18. 10.
Pšenice Matif termínované obchody					
Listopad 2009	3 265	3 060	3 097	3 233	3 271
Leden 2010	3 316	3 111	3 135	3 253	3 309
Březen 2010	3 379	3 168	3 185	3 297	3 348
Kukuřice Matif termínované obchody					
Listopad 2009	3 189	2 985	3 059	3 169	3 251
Leden 2010	3 284	3 098	3 154	3 291	3 329
Březen 2010	3 347	3 161	3 223	3 349	3 400

Světové trhy

Vývoj světových cen obilovin v roce 2009 Chicago (Kč/t)

	23. 8.	30. 8.	6. 9.	13. 9.	20. 9.	27. 9.
Pšenice termínované obchody						
Prosinec 2009	3 183	3 220	3 104	2 998	2 865	2 873
Březen 2010	3 957	3 346	3 234	3 125	2 987	2 997
Květen 2010	3 392	3 431	3 314	3 205	3 067	3 091
Kukuřice termínované obchody						
Prosinec 2009	2 284	2 292	2 159	2 197	2 135	2 288
Březen 2010	2 376	2 383	2 254	2 290	2 225	2 373
Květen 2010	2 443	2 448	2 321	2 354	2 286	2 434

„kdo a co potřebuje“ je tedy nutné přehodnocovat častěji než doposud. Všechny uváděné disproporce v dotacích a regulacích totiž vedou ke snižování schopnosti zásobovat obyvatelstvo potravinami, prohlubují dopady nerovné soutěže o zdroje a mají negativní vliv na ceny potravin. Pěstitelé musí mít přístup ke zdrojům a spotřebitelé prostředky pro nákup.

Je tedy namístě hledat nové nástroje a změnit celkovou strategii zemědělského trhu, řízení nabídky a zdrojů ve světovém měřítku. Jde o otázky politické – s naléhavým řešením vyžadujícím především diskusi bez emocí a bez předsudků. Patrně by bylo vhodné:

- vytvořit větší prostor pro národní politiku s vlivem na obchodní toky,
- podporovat místní (regionální) trhy a místní (regionální) soběstačnost,
- zachovat řízení nabídky – intervence – její řízení demokratizovat, tj. s účastí účastníků trhu,
- stanovit obchodní pravidla – podrobnější „tržní řády“, které budou obsahovat parametry kvality, cenových přírůzků a srážek, podrobné standardy (GMP, GTP) a další,
- snížit nadvládu monopolů.

Praxe v ČR při obchodu s obilím je stále netypická. V celém světě se například využívají termínované obchody, kdy se může uzavřít pevná smlouva na celý marketingový rok. Termínované ceny jsou stabilní – pevné – a logicky se liší od aktuálních cen na burzách. Ukazují to údaje v tabulkách. Jsou zde uvedeny termínované i burzovní ceny. Je ale současně zřejmé, že cena pšenice již začala mírně stoupat.

Vývoj cen EUR/t na evropských burzách

Srovnání cen před sklizní a ve sklizni

Země a město	Pšenice setá – potravinářská		
	11. 6. 09	27. 8. 09	10. 9.
Francie Rouen	145,23	122,93	118,86
Belgie Antverpy	152,00	123,00	125,50
Německo Hamburg	153,00	130,00	126,00
Maďarsko Transdanubia	132,11	110,96	109,49
Polsko Slaski	118,52	123,58	121,10
Rakousko Vídeň	152,50	137,50	–
Česká republika Brno	121,30	111,77	108,96
Slovensko	124,80	110,90	111,14
Žito potravinářské			
Německo Hamburg	123,00	90,00	–
Polsko Slaski	78,35	59,93	–
Česká republika Brno	100,75	92,17	84,01

Závěr

Z pohledu současné situace po nové sklizni můžeme být na první pohled zcela spokojeni. Chlebového obilí máme dostatek a v dobré kvalitě, o ceny se popereme a spotřebitel bude krátkodobě spokojen z jejich nízké úrovně. Dlouhodobější srovnání však nabádá k opatrnosti a ke změnám mechanismů trhu, protože nebezpečí hrozí stále víc.

Agrotest fyto, s.r.o.

nabízí

Stanovení napadení ozimů houbovými chorobami a virózy –
špičková diagnostika moderními metodami,
posouzení možností chemické ochrany a doporučení optimálních řešení

Informujte se o aktuální nabídce dalších analýz
akreditované zkušební laboratoře č. 1463 (ISO 17025)
na webových stránkách našeho pracoviště: **www.vukrom.cz**

Bližší informace:

Dr. Ing. Ludvík Tvarůžek, RNDr. Ivana Polišenská, Ph.D.

Tel.: 605 968 467, 573 317 –138, –134

e-mail: tvaruzek.ludvik@vukrom.cz

polisenska.ivana@vukrom.cz